

V. PARVAN

De curând a apărut „Getica” monumentală lucrare a d-lui V. Pârvan.

Figura de austeră concentrare, de paloare mată ce o dă permanentul contact cu pergamentele, cu buzele umbrite de dollul mustășilor sacrificate și fruntea largă, brăzdată, încercuită de cununa unui păr aspru și bătaios — sobrietatea neagră, de sus până jos a vestimentului îl dau înfățișarea unui călugăr catolic.

Acest om de știință dă nota unui prelat occidental, oficiind în sferele superioare ale spiritualității.

Infățișarea d-lui V. Pârvan în fond nu minte: este exteriorizarea unor însușiri sufletești și unor indeletniciri care au asemănări cu monachismul occidental.

D. V. Pârvan este un călugăr al științei, amintind vechiul ordin de mănăstiri din Monte-Cassino.

Are pentru carte pasiunea îndărătnică și entusiastă în același timp a unui benedictin, în care erudiția se luminează, se șlefuește, capătă cuceriri de grație prin reverberațiile unui temperament de poet al sufletului și artist al scrisului.

Arheolog, e un explorator, nu numai pe teren, în lumea plină de goluri care se deschid ca niște abisuri misterioase în linia inscripției și în armonia turburătoare a formelor de artă, ci și în vastul, solemnul cimitir al sufletelor vechilor popoare și rase defuncte, pierdute în bezna timpului și pământului.

Ța pasionat întâi Dobrogea, începând prin explorarea stratului roman, care în supra-punerea straturilor istorice și preistorice din acel teren, nu este decât o superficialitate.

Drama lui Ovidiu la gurile Dunării l'a emoționat — și în cîrstea

gloriei și suferinței lui a scris o monografie, în care s'au afirmat prematur și strălucit, atât erudiția lui pe cât de temeinică, pe atât de pătrunzătoare, ca și sensibilitatea lui de poet și însușirile lui de artist.

Pasiunea și curiozitatea lui de benedictin nu s'a mărginit să soarbă ca un epicureu subtil și rafinat licoarea poeziei romane, ofilite în vîlfiorurile Dobrogei.

Erudiția lui a sondat mult mai adânc terenul decât superficialitatea, pe care și-a lăsat inscripția epopeea romană, ajungând până la întălelurile de civilizație în aceste țărâni.

Viziunea lui ageră, cutezătoare s'a extins asupra întregel. Dacă Trajane, dându-ne studii succulente, în care a arborat ineditul, virginalul științei ridicând cu o mână iscusită văluri din noaptea ce înfășură începuturile de viață civilizată din vechea Scîtie.

Cuvântările acestui cărturar și vizionar al unui îndepărtat trecut, au ceva — mult chiar — din nervozitatea conținută, din relieful meșteșugit incidental, din coloratura originală a stilului modern.

D. V. Pârvan a ajuns repede.

Foarte tânăr a fost numit profesor universitar. Tânăr a fost ales membru al Academiei Române. În maturitatea vârstei conduce cu autoritate și cu rezultate metodice Școala Română din Roma.

Un arivist?

În știința pură acest fenomen, atât de curent în celelalte domenii, constituie o imposibilitate.

În acest teren superior nu se poate ajunge repede decât prin binecuvîntarea unor daruri excepționale, prin cea mai desinteresată și austeră pasiune, prin continuitatea și coherența celei mai nobile dintre munci.

Cetăți din alte vremi

DIN TRĂCUTUL MANGALIEI

de O. TAFRALI

Orășelul Mangalia este așezat după cum se știe, pe locul vechii cetăți doriene Callatis, întemeiată de coloni, veniți din Heracleea Pontică sub regele macedonian Amyntas, în a doua jumătate a secolului al VI-lea înainte erei noastre.

Ptolemeu citează Callatis-ul printre orașele Moesiei. Constantin Porfirogenetul îl menționează, după izvoare vechi, printre cele cincisprezece cetăți ale Moesiei inferioare. Pliniu ne arată că acest oraș se numea mai înainte Aesretis.

Strabon și Ptolemeu, cari dau distanțele între diferitele localități pontice, trebuie să fi consultat în privința aceasta itinerarii oficiale.

În jurul cetăților Callatis, Tomis (Constanța), și Dionysopolis

(Balcicul) trăiau în epoca romană Tracii Crobyzi și o populație barbară, pe care Strabon o califică de troglodită. Regiunea Dobrogei purta, după cum se știe, numele de Scythia Mică.

În epoca hellenistică sub Diadohi, cetățile litoralului occidental al Pointului-Euxin fură supuse de Lysimah; dar o revoltă izbucni împotriva sa, în 313, în fruntea căreia se afla Callatis.

Lysimah asediă acest oraș multă vreme. În 309 și 308 Callatisul era încă înconjurat de trupele macedoniene. Intervenind o înțelegere între Diadohi, Casandru, Ptolemeu, Antigoni și Lysimah, acestuia din urmă i se recunosc stăpânirea Traciei și Scythiei Mici. Callatisul fu nevoit în cele din urmă să recunoască suveranitatea lui Lysimah

Orașul suferi mult din cauza acestui asediu, ceea ce sili pe mulți din cetățenii lui să caute un refugiu în statele lui Eumelos, regele scit al Bosforului Cimerian.

Dominațiunea macedoniană nu fu lungă. În 292, Lysimah, deși ajutat de orașele grecești pontice, între altele de Heracleea, fu învins, făcut prizonier și pus apoi în libertate de Dromichaites, regele getilor.

Probabil în această epocă se revencă la starea lucrurilor de mai înainte. În orice caz, orașele grecești și aliații lor Thracii și Scythii își recăpătara libertatea după moartea lui Lysimah, în 282.

Ideea și poate nevoia unei uniri între ele, care determină în epoca romană o confederație numită *Pentapolis*, din care făceau parte Odessos (Varna), Dionysopolis, Callatis, Tomis și Istros, devenită mai târziu o *Hexapolis* prin adăugarea orașului Marcianopolis, datenă, poate din timpul primii migrații a Callatienilor împotriva regelui macedonian.

Înainte ca supremația să fi trecut la Tomis, Callatisul avu direcțiunea ligii, alcătuită, în primii timp, din aceste două cetăți și din Istros. În 260 însă înaintea erei noastre, dificultăți economice se iviră între Bizanț și Callatis. Războiul izbucni și Callatienii suferiră mult. Pacea se semnă în defavorul lor.

Callatisul recunoștea suveranitatea regilor tracici sau sciti, stăpâni pe Scythia Mică. De altfel, această condiție îi convenia, căci, bucurându-se de autonomie, putea să se aprovizioneze cu grân și alte merinde din interior. În schimbul mărfurilor comerțului său: Attica dinca ostilă a Callatienilor contra lui Lysimah se explică în mare parte de faptul, că acesta turburase această stare de lucruri purtând războiul în Dobrogea și atacând pe regii barbari, suverani ai orașelor grecești și posesori ai recoltelor.

Numismatica ne-a făcut cunoscute până acum cinci nume din această monarhie tracii sau sciti, ale căror efigii figurează pe unele monede, descoperite mai ales în împrejurimile orașului Callatis și anume: Canites, Tanusa, Charaspes, Acrosas și Sarias, cari ar fi domnit prin veacul al III-lea.

La aceste nume se mai adaugă încă două Simos și Cotys, cunoscute în două inscripțiuni, găsite de un locuitor din Mangalia la fațada temeliei casei sale, vândute Muzeului de Antichități din Iași, unde se află și astăzi.

În privința primei, care începe cu formula „Sub regele Simos, învățatul francez Glotz, într-o scrisoare ce mi-a adresat bănușește. Dar numai bănușește că ar putea fi vorba de un magistrat *basileus* (=rege). Rămâne însă de vădit

dacă într-o cetate doriană, cum este Callatis, cu o organizare specială doriană, ce încă nu ne este cunoscută, decât foarte incomplet, a existat un astfel de magistrat.

D. Glotz însă nu contestă, căci i-ar fi fost imposibil, caracterul de rege al lui Cotys din a doua inscripție, care începe cu aceeași formulă „Sub regele Cotys fiul lui Roemetalees”. Această inscripție, după o lungă și documentată discuție am dat-o între anii 12 și 19 după Christos. Theodor Mommsen cunoaște în adevăr, în această epocă, pe un rege thrac Cotys, fiul lui Rhoemetalees. (*EpheMERIS epigr.* II, 254; cf. Kalinka. *Antike Denkmäler in Bulgarien*, p. 75).

Numele de Cotys de altfel este arhicunoscut. Se citează, după inscripții și texte vechi, vreo nouă regi-tracii cu acest nume. Lista lor a fost dressată de Dumont-Homolle (*Mélanges d'archéologie et d'épigraphie* No. 110, 112, 124 etc), vezi și Kalinka, care citează pe regele Cotys, fiul lui Roemetalees stăpân al Thraciei, op. cit. p. 75, etc.

Or, în „Cuvântul din 25 Martie No. 728, 1927, un adept al unei cunoscute școli de învățare, învidios și de ură, atacând cu patimă o foarte bună teză de doctorat a elevului meu Filip Horovitz. *Despre provinciile procuratoriene ale imperiului roman, unde*

s'au adus cu vastă erudiție, contribuțiuni noi la istoria antică și s'a arătat clar fără putință de contrazicere, ce este o provincie procuratoriană, scrie imprudent următoarele rânduri:

„La eografia greacă d-sa e cel puțin tot atât de tare ca și profesorul său (O. Tafrali), — care i-a acordat doctoratul în urma „jucării”, pe care o analizăm. În adevăr la par. 31 d. Horovitz spune: o inscripție găsită de „d. prof. Tafrali”, ne arată pe un rege thrac, între anii 12-19 p. C., ca suveran al orașului Callatis”.

Ori, PRESUPUSUL „REGE THRAC” al d-lui Tafrali, era un magistrat eponim cu caracter religios, numit *basileus*. Inerit așa de cunoscut, încât cu vădită jenă și cu o discreție, la care subsemnatul se dispensează, îl amintește Gustave Glotz în C. R. de l'Académie des Inscriptions 1925 p. 287 și în *Journal des Savants* 1925 p. 20”.

În adevăr, d. Ion Nestor care semnează aceste rânduri imprudente, n'a avut nici o jenă „Presupusul rege thrac” al d-lui Tafrali este tocmai acest Cotys, fiul lui Roemetalees, cunoscut de toată lumea, presupun și de școala învățării, urii și invidiei, care lansează astfel de atacuri, ce nu-i fac onoare și o compromit definitiv.

D. Nestor, în loc să si alimenteze

sullețul cu otrava răutății și a rei, de mult excluse de pe altar științei, era mai bine să invuie mai multă carte și să judece creerii proprii. În orice caz, bine să derchide pe Dumont-Homolle, pe Kalinka și pe fust Mommsen, „gigantul”, care n'a nevoie de apărare, și care ar fost cel dintâi să recunoască o rere întemeiată pe cercetări solide unui tânăr ca Horovitz.

Dar să revenim la istoricul orașului Callatis.

Cetățile pontice căzură pent un timp oarecare în puterea Mithridate sau, cel puțin, sufer influența sa politică. În cură însă, Romanii își făcură apari în aceste regiuni. Ei se războ împotriva popoarelor și regi Moesiei și Scythiei Mici, tot timp secolului I al erei noastre și sfârșiră prin a triumfa.

Marcus Licinius Crassus, în 90 înainte de Christos, pacifică Moesia și Scythia Mică. Romanii lăsar o suveranitate fictivă regi Thracii, sau poate aceștia renș din când în când să recunoască efemeră independență. Astfel explică cum, între anul 12 și al erei noastre, se întâlnește rege Cotys, suveran al orașului Callatis, după cum se vede

Continuare în pag. 2

și L'Independence Roumaine de a seară, guvernul a luat greșite măsuri în ce privește informarea străinătății, măsuri care de fapt au stricat în loc să facă bine.

Dihonia

Desacordul din sânul Ligii Creștine se accentuează pe zi ce trece. Raporturile au ajuns astăzi încât d. A. C. Cuza nu mai are aproape contact cu ceilalți parlamentari ligiști.

Recent s'au produs două lapte publice, deopotrivă de caracteristice. Pe deoparte organizațiile Ligii Creștine îl desavuiază pe d. Cuza și se declară solidare cu d. Paul Iliescu; pe de altă, d. A. C. Cuza convoacă un congres la Iași, pentru 1 Mai, și invită „pe toți membrii Ligii Creștine”.

În decizie, la congrese, în conformitate cu statutul organizației, nu participă, cu vot deliberativ, de cât organele anume prevăzute și în formele stabilite de acest statut. De asta de-a sunt chemați la congres toți membrii Ligii, spre a se sfătui curântul.

Este evident că, în forma în care s'a făcut convocarea, se recurge la proceduri neobicinuite, cu scopul de a asigura un succes.

desigur, o cercetare autentică de pă cum și îndrumarea acestei frumoase activități trebuie să ne preocupăm cu deosebire. O mișcare culturală ca aceasta poate da roade imense, mai ales când școala în organizarea și posibilitățile ei, lasă atât de mult de dorit. Dar nu e locul aci să cercetăm căror cauze se datorește pornirea subită către cultură a poporului nostru.

Vom însemna numai — ca o satisfacție pentru noi, cari am formulat totdeauna nevoia unei propagande culturale — credința noastră că votul universal și improprietățile nu sunt străine de noile imbolduri spre lumină. Masele chemate la viața politică simt nevoia organică de a dobândi cunoștințele, de care până în timpul din urmă n'aveau nevoie; iar improprietățile, creându-le o stare economică mai bună, le dă posibilitatea, pe care până la război n'o aveau, de a se îngrăi și de-ale sufletului.

Nici o mirare de cetățeanul, dator să se intereseze de viața publică și s'o influențeze cu voință și cu mintea lui, dorește cultură și înțelege foloșele ei. E un proces firesc, normal, care ar fi trebuit să înceapă de mult, dar guvernanții noștri ar fi oricând de mai înainte roștii adevărați al votului universal și al improprietăților.

Dar, mai bine târziu decât niciodată.

pirajumie ei, să armonizeze cum sună un termen agreat la noi, cu nevoile celorlalte pături sociale și să lupte pentru realizarea lor în acest cadru. Să lupte pentru realizarea lor în opoziție, să lucreze la treptată lor realizare la guvern. Cu acest program partidul național-tărănesc este realitate socială, o putință politică și o necesitate națională și tocmai de aceea rămâne, noi, cu toate aparențele contrare, un partid tare în opoziție, după cum va fi mâine, cu siguranță un guvern tare, când împrejurările, când nevoile statului, și nu combinațiile de culise, îl vor aduce la cârmă.

De aici repetăm că bine a făcut că a rezistat ispitelor și că nu și-a deszis programul și menirea, păstrându-și individualitatea. Numai aceora cărora li se pare că tot scopul politicii este participarea directă la guvernare, numai acelora cari nu se pot dezbăra de credința că tot rostul politicii este de a manevra pentru a ajunge, cât mai repede și indiferent de condițiuni, la cârmă, numai acelora li se poate părea ridicolă prelungirea opoziției la care pare că-i condamnat partidul național-tărănesc, partidul țărânimel. Aceștia însă nu-și dau seama că dispariția ca-

în care trăim, în
imaginare frământări

L. P. Nasta

socotit cantitatea de entuziasm ce se depune!

SIMPLE INSEMNARI

Vasile Pârvan

de Tudor Teodorescu-Braniște

Cu prilejul apariției „Geticei”

Trăim într'o țară, în care stima se cucerește foarte greu. Nu fiindcă am dispune de un surplus de valori, cărora le-am datora stimă și am avea astfel *l'embaras du choix*.... Ci fiindcă nu prea știm noi, să stimăm. Ne cheltuiim într'o admirație facilă, care se îndreaptă către oricare meșter al psihicului politic, științific sau literar. Cu atât mai mare este meritul celui care izbutește, totuși, să se facă în adevăr stimat.

D. Vasile Pârvan are acest merit rar. Activitatea d-sale științifică este înconjurată de o stimă reală, de o stimă profundă — care n'a fost stârmită prin acele mărunte

artificii de reclamă cotidiană.

Savantul istoric este un om ciudat. În țara în care și portarii hotelurilor de mână a doua sunt interviewați, d-sa nu dă interview-uri. În țara în care orice excursionist își scrie impresiile de peste hotare, d-sa tănușește minunatele rezultate ale călătoriilor ce întreprinde. De zece ani, în fiecare vară, acest om pornește în lungul țării și — căutător de comori — despică brazda, adânc, ca să descopere în măruntalele pământului vestigiile trecutului. Și totuși, în jurul acestei munci fecunde, s'a vorbit de-o mie de ori mai puțin decât în jurul oricărei remanieri ni-

strativ, p
deochiată în favo
lor politici din
extrema dreaptă.
Dar și aceste rari represalii se

nisteriale din acești zece ani.

Aceasta pentru că d. Pârvan face parte din acel restrâns grup de intelectuali, cărora le repugnă fama publicității contemporane.

Acest om măruntel, viu în mișcări, rigid și sever la prima strângere de mână, dar cu atât mai prieten și cu atât mai glumet după aceea, — trăește într'o aparentă izolare. L-ai crede singur. Și nu e! Căci îl întovărășesc gândurile lui minunate, proiectele lui științifice. Când îl vezi — puțin încrunțat — tîntuindu-te cu două priviri vii care tășnesc de sub sprâncenele stufoase, îmbrăcat mereu în haină neagră, al în fața ta icoana desăvârșită a omului de știință. Fără să-l cunoști, îl vei ghici. Cel mult, vei sta la gânduri dacă e matematician, chimist sau istoric. Dar dincolo de această înfățișare — la început aspră — mai este ceva: este o sensibilitate minunată. Vrei să vă convingeți? Citiți acele magnifice *Memoriale*, în care gândul își găsește, în expresie, imaginea

D. PROF. V. PÂRVAN

și ritmul celei mai autentice, celei mai subtile poezii.

Om de știință, precis până la meticolozitate în cercetările lui, d. Pârvan, din detaliile controlate de-o sută de ori — știe să ajungă la marile sinteze. Latin prin excelență, nu practică totuși acea deșteptăciune specific românească, pe care o întâlnim atât de des și care consă în a nesocoti metodele precise de documentare științifică. La temelia oricărei lucrări a lui —

(Citiți continuarea în pag. II-a)